

TÜRKİYE'DE SAĞLIK HİZMETLERİNİN GELİŞİMİ

Doç.Dr. Çağdaş Erkan AKYÜREK

Türkiye'de Sağlık Hizmetlerinin Gelişimi

- *I. Dünya Savaşı sonrasında 20 Nisan 1920'de TBMM'de kabul edilen 2 Mayıs 1920 tarihli ve 3 sayılı kanunla Sağlık Bakanlığı kurulmuştur.*
- *Toplumun sağlık statüsünü geliştirme sorumluluğu verilen Sağlık Bakanlığı, aynı zamanda sağlık hizmetlerinin sunumundan ve sağlık politikalarının tayininden de sorumlu tutulmuştur.*
- *TBMM Hükümeti'nin ilk Sağlık Bakanı Dr.Adnan Adıvar'dır.*

1920-1938 Dönemi

Bu dönem yapılan düzenlemeler şu amaçları taşımaktadır:

- *Savaş sonrası sorunların çözülmesi,*
- *Nitelik ve nicelik olarak sağlık personelinin desteklenmesi,*
- *Merkezlerden köylere doğru bir yapılanmanın tesisi,*
- *Koruyucu sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması.*

1920-1938 Dönemi

1925 yılında göreve atanan Dr. Refik Saydam tarafından hazırlanan Cumhuriyet'in ilk sağlık çalışma programı üç ana başlık altında şekillenmiştir:

- *Mevzuat geliştirme*
- *Kurumsallaşma*
- *Personel temini*

1923-1938 yılları arasındaki dönemde «Sağlık Mevzuatı» geliştirme çabaları önemli bir yer tutmaktadır. Bu dönem sağlık sisteminin yeniden yapılandırıldığı ve örgütlendiği dönem olmuştur.

1920-1938 Dönemi

- *1924 yılında Ankara, Erzurum, Diyarbakır ve Sivas'ta, 1936'da İstanbul Haydarpaşa'da hekimliğin bütün uzmanlık dallarını bünyesinde barındıran numune hastaneleri açıldı.*
- *Numune hastaneleri, yatarak ve ayakta tedavi hizmeti sunan tam teşekküllü, uzman hekimleri kadrosunda bulunduran, modern donanımlı hastanelerdi.*
- *Cumhuriyet döneminin en belirgin hizmet alanlarının başında salgın hastalıklar mücadele gelmektedir.*
- *Bu dönemde, Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı ve Hıfzısıhha Mektebi Müdürlüğü, dispanserler, kurumlar, bölge laboratuvarları, sağlık merkezleri, sağlık ocakları ve sağlık evleri gibi tesisler hayata geçirilmiştir.*

1938-1960 Dönemi

- *1946 yılında toplanan 9. Milli Tıp Kongresi'nde dönemin Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz tarafından sunulan «Birinci 10 Yıllık Sağlık Planı» ikinci önemli girişimdir.*
- *Behçet Uz Planı olarak da bilinen bu plana göre, ülke yedi sağlık bölgesine ayrılarak, her kırk köy için 10 yataklı bir sağlık merkezi kurulacaktı.*
- *Bölgelerde her birinde bir tıp fakültesi tesis edilecekti.*
- *Koruyucu ve tedavi edici hizmetlerin bütünleştirilmesi amacı belirgindi.*
- *1945 SSK'nın temelini atan iş güvenliği yasası*
- *Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulması*

1961-1980 Dönemi

- *1960 yılından sonra planlı dönem başlamıştır.*
- *Halk sağlığı hizmetlerine öncelik verilmesi gerektiği vurgulanmıştır.*
- *5 Ocak 1961'de «Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun» kabul edilmiştir.*
- *Kanunun temel amacı, İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde bir hak olarak tanınan sağlık hizmetlerinden faydalanmanın sosyal adalete uygun biçimde gerçekleşmesini sağlamak amacıyla tıp ve sağlık hizmetlerinin belirli bir program çerçevesinde sosyallaştırılmasıdır.*
- *Genel sağlık sigortasına ilişkin tartışmalar bu dönemde başlamıştır.*

1980 ve Sonrası

- *1950'lerden sonra iktidara egemen olan liberal görüşle birlikte özel sağlık sektörünü geliştirme çabaları başlamış ve 1970'lerden sonra egemen olan bu görüş, 1982 Anayasası ile ve devamındaki süreçte resmi politika haline gelmiştir.*
- *Anayasa'da özel sektörün de sağlık alanında yer alarak vatandaşlara sağlık hizmeti sunumuna destek olması istenmiştir.*
- *1983 hükümet programında da sağlık alanındaki en önemli hedef olarak özel sağlık kuruluşlarının teşviki ve sağlık alanında genel anlamda rekabetin tesisi vurgulanmıştır.*
- *1987: Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu*
- *Kanunun amacı, sağlık hizmetlerinde genel esasların belirlenmesidir.*

2000'li Yıllar ve Sağlıkta Dönüşüm Programı

- *Sekizinci beş yıllık kalkınma planı, Sağlık Hizmetlerinde Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda, sosyal güvenlik kuruluşlarının aynı çatı altında toplanması, devletin sağlık sisteminde kontrol, ar-ge ve eğitime ağırlık vermesi ve Sağlık Bakanlığı'nın güçlendirilmesine vurgu yapılmıştır.*
- *İnsan merkezlik, sürdürülebilirlik, sürekli kalite geliştirme, katılımcılık, uzlaşmacılık, gönüllülük, güçler ayrılığı, desantralizasyon ve hizmette rekabet ilkeleri üzerine kurulmuş Sağlıkta Dönüşüm Programı hayata geçirilmiştir.*

Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın Bileşenleri

- *Planlayıcı ve denetleyici bir sağlık bakanlığı*
- *Herkesi tek çatı altında toplayan genel sağlık sigortası*
- *Yaygın, erişimi kolay ve güler yüzlü sağlık hizmeti sistemi*
- *Bilgi ve beceri ile donanmış, yüksek motivasyonla çalışan sağlık insan gücü*
- *Sistemi destekleyecek eğitim ve bilim kurumları*
- *Nitelikli ve etkili sağlık hizmetleri için kalite ve akreditasyon*
- *Akılcı ilaç ve malzeme yönetiminde kurumsal yapılanma*
- *Karar sürecinde etkili bilgiye erişim: sağlık bilgi sistemi*

Kaynak

Tengilimođlu,D.; Işık, O; Akbolat, M. (2011) «Sağlık İşletmeleri Yönetimi», Nobel Yayınevi, Ankara.